

Долотова А.С.,
Лисенко С.М., к.е.н., доц.
ДВНЗ «Донецький національний технічний
університет». м. Покровськ

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Більше року Україна протистоїть неспровокованій російській агресії, залучаючи всі економічні засоби і резерви для спротиву і перемоги. Забезпечення ресурсами наших оборонних дій вимагає чіткого функціонування тилкових структур, насамперед, тих, що надають податки до державного і місцевих бюджетів. Задля цього держава має адаптувати податкове навантаження і податкові правила до воєнних умов, для сприяння виживанню бізнесу в умовах війни. Тому зміни до процедур адміністрування, контролю та обліку платників податків набувають особливої актуальності у часі війни.

Ці міркування диктують мету проведеного дослідження, яка полягає в аналізі змін податкової системи України під час дії воєнного стану, виявлення її основних недоліків та шляхів підтримання економіки України для досягнення перемоги завдяки ефективним фіскальним і регулятивним заходам.

В роботі використано сукупність загальнонаукових методів. Метод наукового абстрагування вжито з метою виокремлення особливостей ведення фінансового та податкового обліку в умовах воєнного стану. З використанням методів аналізу і синтезу, індукції і дедукції проведено аналіз основних змін та нововведень у законодавстві, впливу на формування облікової та податкової звітності. Метод якісного порівняння вжито для дослідження наслідків впливу законодавчих змін щодо різних груп суб'єктів господарювання.

Ключовою проблемою у взаємовідносинах бізнеса із владою є блокування податкових накладних, а також затримка з логістикою на кордоні (черги на митних пунктах) і відмови у доступі до державних програм підтримки (грантів, державної програми «5-7-9%» тощо).

Більшість підприємств станом на листопад прогнозує зниження обсягів бізнесу, порівняно з аналогічним періодом минулого року, 73,8%. Разом з тим 13,1% підприємств прогнозують отримати результат, не менший за показник минулого року, а 13,1% прогнозують зростання бізнесу [1].

Серед найбільш пріоритетних завдань для уряду 41% підприємців вважають впровадження податкової реформи, покращення в адмініструванні податків – 21,2%. Посилення мораторію на перевірки бізнесу з боку ДПС і БЕБ бачать першочерговою задачею 19,6% підприємців [1].

Отже, результати опитування представників малого і середнього бізнесу свідчать про те, що дії держава вжила певних заходів з підтримки економіки для її виживання у умовах повномасштабної російської агресії, але ці дії є недостатніми. Так, Законом України № 2120-IX від 15.03.2022 р. на період воєнного стану зупинено перебіг податкових строків, зокрема строків давності, передбачених ст. 102 ПК України. Таке саме зупинення податкових строків передбачено і п. 69.9 підрозділу 10 розділу XX ПК України [2].

Зміни у законодавстві передбачають також, що ФОП, які знаходяться на загальній системі оподаткування, можуть зменшувати оподатковувані доходи на суми або товари, що передані ними на потреби оборони ЗСУ, іншим воєнізованим формуванням чи державі.

Процеси адміністрування податків торкнулися також фермерів - одноосібників. У п. 23 підрозділу 1 розділу XX ПК України тепер передбачено, що під час воєнного стану у випадку продажу власної продукції іншому агровиробнику чи трейдеру, останній має виконати функції податкового агента і утримати ПДФО та військовий збір [2].

Значним полегшенням функціонування малого бізнесу є те, що під час воєнного стану та протягом 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні ФОП (зокрема платники єдиного податку), особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та члени фермерського господарства мають право не нараховувати та не сплачувати ЄСВ за себе [2].

Значні зміни у справлянні податкових зобов'язань стосуються підприємців, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування. Так, для ФОП, які належать до другої та третьої груп платників єдиного податку, а також для юридичних осіб, які належать до третьої групи платників єдиного податку під час періоду мобілізації, передбачено право не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних Сил України, а також встановлено добровільність сплати ЄСВ для ФОП 1-2 груп та звільнення від подання декларації за період несплати податку; введено податок 2 % від обороту для бізнесу (новий формат єдиного податку третьої групи), як альтернатива сплати ПДВ та податку на прибуток [3].

Отже, на основі проведеного дослідження змін до податкового законодавства можна зробити висновок, що метою реформування податкової системи є приведення її у відповідність до пріоритетів державної політики соціально-економічного розвитку, сприяння виживанню малого і середнього бізнесу під час війни та забезпечення достатності сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів.

Список використаних джерел

1. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування в листопаді 2022 року. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-listopadi-2022-roku> (дата звернення 15.03.2023)
2. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу/. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/211250_podatki-pd-chas-vyni-shcho-zmnilosya-dlya-bznesu (дата звернення 15.03.2023)
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>